

ETNINĖS KULTŪROS GLOBOS TARYBA

Biudžetinė įstaiga, J. Tumo-Vaižganto g. 4-1, LT-01108 Vilnius, tel. (8 5) 210 7161, faks. (8 5) 210 7160, el. p. info@ekgt.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188756614

Lietuvos Respublikos Seimo
Švietimo ir mokslo komiteto
pirmininkui akad. Eugenijui Jovaišai

2020-06-18 Nr. S-81

Lietuvos švietimo, mokslo ir sporto ministerijai
Lietuvos mokslo tarybai

DĖL PRIORITETINIŲ LITUANISTIKOS TYRIMŲ TEMŲ 2021–2030 M. SĄRAŠO PROJEKTO

Į Etninės kultūros globos tarybą (toliau – EKGT) kreipėsi Lietuvos istorijos instituto etnologai, sunerimę dėl etnologijos krypties temų ignoravimo Lietuvos mokslo tarybos parengtame prioritetinių lituanistikos tyrimų temų 2021–2030 m. sąrašo (toliau – Sąrašas) projekte.

EKGT sudaryta Švietimo ir mokslo grupė, išnagrinėjusi Sąrašo projektą, teikia savo išvadas:

1. Atkreipiame dėmesį, kad Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo (toliau – MSĮ) 3 straipsnio 3 dalyje nustatyta: „Valstybė teikia lituanistikos tyrimams ir studijoms, sprendžiantiems esminius tautos tapatybės išsaugojimo, stiprinimo Lietuvoje ir užsienyje ir jos raidos uždavinius, prioritetą“. Taigi MSĮ įtvirtina būtent lietuvių tautos tapatybės išsaugojimo, stiprinimo ir raidos tyrimų priskyrimą lituanistikai, todėl Sąraše įvardyta 15 tema „Lietuvos etninių ir konfesinių grupių istorijos, kalbų ir kultūrų tyrimai“, kuri sietina tik su Lietuvos tautinėmis mažumomis ir religinėmis konfesijomis, prieštarauja įstatymu apibrėžtai lituanistikos sampratai. Be to, tenka sutikti su etnologais, kad Sąraše nėra nė vienos su lietuvių tautos etnologiniais tyrimais susietos temos, nors MSĮ 12 straipsnio 4 dalyje etnologija minima tarp kitų ypatinga nacionaline svarba pasižyminčių lituanistinių tyrimų: „Valstybiniai mokslinių tyrimų institutai, kurių tikslas – kaupti, sisteminti, saugoti, skleisti nematerialųjį ir dokumentinį lituanistikos paveldą, vykdyti fundamentinius lietuvių kalbos, etnologijos, raštijos, kultūros ir istorijos paveldo tyrimus, turi ypatingos nacionalinės svarbos statusą“. Todėl siūlome koreguoti 15 temą ir ją įvardyti taip: „Lietuvos etninių ir konfesinių grupių istorijos, kalbų ir kultūrų Lietuvių etninės kultūros etnologiniai bei folkloristiniai tyrimai“.

2. Taip pat turime pastebėti, kad MSĮ įvardytos lituanistikos sampratos neatitinka ir pora kitų Sąrašo projekte įrašytų temų, kurios gerokai peržengia lietuviybės ribas, yra pernelyg plačios aprėpties, todėl siūlome jas iš Sąrašo išbraukti: 13-ią temą „Istorinė ir moderni Lietuvos demografija“ ir 16-ą temą „Asmens ir visuomenės grupių psichologinis funkcionavimas Lietuvoje“.

3. Atkreipiame dėmesį, kad kai kurios Sąrašo temos persipina, dubliuoja viena kitą, gali būti traktuojamos pernelyg plačiai nutolstant nuo lituanistikos specifikos ir labiau atitinkant visų humanitarinių mokslų aprėptį: 12-oji tema „Lietuvos politinių, socialinių, ekonominių ir kultūrinių procesų tyrimai“; 4-oji tema „Lietuvos ir lietuviškosios filosofinės, politinės ir teisinės minties raida“; 3-ioji tema „Lietuvos istorinės ir kultūrinės atminties tyrimai“. Dėl to siūlome 3, 4 ir 12 temas apjungti, suformuluojant bendrą temą, pavyzdžiui, tokiu pavadinimu: „Lietuviškosios filosofinės, politinės, ekonominės ir teisinės minties raidos, Lietuvos istorinės ir kultūrinės atminties tyrimai“.

4. Siūlome labiau susiejant su lietuvybe tikslinti 5-ąją temą, ją formuluojant taip: „Estetiniai, sociokultūriniai, **etnologiniai** ir komparatyvistiniai Lietuvos lietuvių literatūros, ir meno, **architektūros, tautodailės ir folkloro tyrimai**“;

5. Sąrašo 8-oji tema skirta lituanistinio paveldo paieškoms, skaitmeninimui ir tyrimams, o prie lituanistinio paveldo priskirtinas ir nematerialusis paveldas, kurio tyrimai pasižymi specifiniu poreikiu sistemiškai vykdyti etnografines ir folkloristines ekspedicijas. Todėl siūlome šiomis ekspedicijomis papildyti 8-ą temą, suformuluojant ją taip: „Lituanistinio ir lituaninio paveldo sisteminės paieškos, **etnografinės ir folkloristinės ekspedicijos**, dokumentacija, skaitmeninimas ir tyrimai“.

6. Sąrašo 14-oji tema skirta tik lietuvių diasporos (ne savo istorinėje tėvynėje gyvenančios tautos dalies) istorijos ir kultūros tyrimams, tačiau valstybei privalo rūpėti ne tik emigrantai, bet ir savo etninėse istorinėse žemėse iki šiol gyvenantys lietuviai, jų kultūra, tradicijų ir lietuviybės išsaugojimo pavidalai. Todėl siūlome 14-ąją temą papildyti ir formuluoti taip: „**Lietuvių etninių žemių ir lietuviškųjų diasporų kultūros, tradicijų, kalbos bei istorijos tyrimai**“.

Tarybos pirmininkė

Dalia Urbanavičienė